

Husitská teologická fakulta

Univerzity Karlovy

Státní závěrečná zkouška (magisterská)

Psychosociální studia: sociální práce

Tematické okruhy:

1. a) Vymezení sociální práce. Pojmy, cíle, metody, úrovně a aktivity sociální práce. Základní koncepty oboru. Paradigmata sociální práce. Interdisciplinární pojetí sociální práce
b) Rodina jako malá sociální skupina. Funkce rodiny. Fungování rodiny a její posuzování. Význam rodiny vzhledem k psychosociálním potřebám členů. Typy rodiny v čase. Výchovné styly a jejich dopad
2. a) Teorie v sociální práci. Systemický přístup v sociální práci. Kognitivně – behaviorální teorie. Přístup orientovaný na úkoly. Sociálně – ekologický model v sociální práci
b) Zátěžové sociální situace: 4 základní typy. Vyrovnávací mechanismy a coping. Frustrační tolerance. Úskalí pomáhající profese: rozdělení příčin, prevence. Syndrom vyhoření a jeho fáze. Syndrom pomáhajících. Mezišláškový komplex
3. a) Supervize, poradenství a mediace v sociální práci. Komunitní sociální práce: pojem, principy, zdroje v komunitě, motivace členů komunity. Management v sociální práci. Case management a jeho užití
b) Člověk v sociálním prostoru. Jedinec jako člen sociální skupiny. Socializační procesy, struktura, dynamika, etapy, produkty a kritéria efektivity socializačního procesu. Skupinová koheze
4. a) Sociální práce s jednotlivcem. Základní pojmy a specifika. Etapy sociální práce s jednotlivcem. Komunikace s klientem. Vedení rozhovoru. Aktivní naslouchání: cíle, techniky. Zásady rozhovoru s dítětem v krizi
b) Socializace. Význam sociálního poznávání a učení v procesu socializace, interpersonální percepce. Formy sociálního učení, sociální posilování, imitace a identifikace

5. a) Krize: vybrané definice. Krizová pomoc v kontextu zákona o sociálních službách: druh sociální služby, formy poskytování. Krizová intervence: definice, cíle a obsah, etapy, kompetence. Komunikační zásady v akutní psychické krizi. Příklady krizových centrech dle cílových skupin. Smysl krizí v lidském životě
 b) Vztah sociální práce a sociální psychologie. Sociální podněcování: sociální situace, sociální interakce a sociální vztahy
6. a) Sociální práce s rodinou - pojem, instituce, sociální služby dle 108/2006 Sb. Metody a techniky sociální práce s rodinou. Sanace rodiny. Domácí násilí: kritéria, formy, znaky. Syndrom týrané osoby aj. Legislativní rámec pomoci, sociální služby, příklady konkrétních zařízení
 b) Sociální skupina. Charakteristiky sociální skupiny. Struktura, role, normy, atmosféra, řízení skupiny, klasifikace a vlastnosti skupiny
7. a) Profesní etika v sociální práci: smysl a cíle. Teoretická východiska profesní etiky – filozofické směry a modely. Klíčové hodnoty sociální práce. Etické zásady ve vztahu sociálního pracovníka s klientem. Etický kodex sociálních pracovníků v ČR. Mezinárodní etický kodex sociální práce
 b) Vývoj sebepojetí jedince. Hledání vlastní identity, vymezení a formování sebepojetí, sebevědomí, sebeúcty, sebereflexe a autoregulace.
8. a) Morální dilema: definice. Morální dilemata v sociální práci – příklady a jejich zobecnění. Princip dvojího efektu: definice, příklad. Význam hranice v pomáhajících profesích, úskalí pomoci, způsoby a nástroje udržení hranic. Oznamovací povinnost
 b) Druhy a formy sociální komunikace. Struktura sociální komunikace. Percepční stereotypy v komunikaci. Komunikace s osobou ohroženou domácím násilím – minimum pomoci v prvním kontaktu, zásady, krizový plán
9. a) Lidská práva: smysl, principy, znaky, vymahatelnost. Hlavní dokumenty o lidských právech (důvody vzniku a vlivy historické, náboženské, filozofické). Biblická východiska. Druhy (generace) lidských práv, příklady. Organizace hájící lidská práva
 b) Multietnická společnost. Akulturace, asimilace, adaptace, integrace. Kulturní relativismus a etnocentrismus. Xenofobie. Rasismus. AOP přístupy: pojem, příklady odborných zařízení a aktivit. Rovné příležitosti v oblasti etnických minorit, nástroje. Rovné příležitosti žen a mužů. Gender Studies
10. a) Rovnost přístupů k věkovým skupinám – instituce, nástroje, aktivity. Ageizmus. Práva a potřeby seniorů. Mýty o seniorech. Senior v rodině

a sociální služby dle zákona 108/2006 Sb. o sociálních službách. Evropská charta pacientů seniorů

b) Právo na sebeurčení v pomáhajících profesích – pojem, kontexty, důsledky. Naučená bezmocnost a zplnomocňování klienta. Informovaný souhlas v medicíně – definice, druhy. Nedobrovolná hospitalizace. Living will. Transplantace v ČR. Konvence o biomedicíně – vymezení, výčet hlavních témat

11. **a) Paliativní péče: definice. Sociální práce s umírajícími a jejich rodinami. Role sociálního pracovníka, metody a techniky sociální práce, instituce. Síť sociálních a jiných služeb. Cíle pastoračního péče v nemocnici. Poradenská pracoviště**

b) Chudoba jako sociální událost: definice, dělení, příčiny – ohrožené skupiny. Životní minimum, existenční minimum, řešení hmotné nouze. Chudoba a sociální služby. Bezdomovectví: definice, druhy, příčiny a jejich dělení. Sociální vyloučení. Příklady organizací

12. **a) Sociální služby v ČR – legislativa, dělení služeb, cíle. Sociální služby pro jednotlivé cílové skupiny, obsah. Formy poskytování sociálních služeb**

b) Práva dítěte: dokumenty, témata. Syndrom CAN – definice, formy, závažnost. Rozpoznání a diagnostika. Následky v dospělosti. Možnosti řešení: právní rámec, role sociálního pracovníka. Cíle specializované pomoci. Instituce. Organizace

13. **a) Náhradní rodinná péče – pojem, druhy. Deinstitutionalizace a transformace sociálních služeb na poli NRP. Instituce. Příklady organizací a jejich cíle**

b) Nezaměstnanost jako sociální událost: význam pracovního uplatnění pro člověka. Příčiny nezaměstnanosti. Sociální a jiná rizika. Možnosti intervence, instituce a organizace

14. **a) Standardy kvality sociálních služeb a jiné způsoby garance kvality sociálních služeb. Plánování sociálních služeb. Současné trendy ve vývoji sociálních služeb**

b) Stáří a umírání jako sociální problém – TABU smrti, příčiny. Umírání v historii a v současnosti. Eutanázie: definice, důvody neuzákonění. Alternativy důstojného umírání. Charta umírajících. Pařížská charta

Literatura:

- ANZENBACHER, A. *Úvod do etiky*. Praha, 1994.
- ANZENBACHER, A. *Úvod do filozofie*. Praha, 2010.
- BALDWIN, M. *Care Management and Community Care. Social Work Discretion and the Construction of Policy*. Aldershot, 2000.
- BANKS, S. *Ethics and Values in Social Work*. Houndmills, 2001.
- CALLANANOVÁ, M., KELLEYOVÁ, P. *Poslední dary*. Praha, 2005.
- CIMRMANNOVÁ, T. *Krize a význam pomáhajících prvního kontaktu. Aplikace v kontextu rodinného násilí*. Praha, 2013.
- COLBY, A., KOHLBERG, L. *The Measurement of Moral Judgement*. Cambridge, 1987.
- ČÁMSKÝ, P., SEMBDNER, J., KRUTILOVÁ, D. *Sociální služby v ČR v teorii a praxi*. Praha, 2011.
- DUNOVSKÝ, J. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha, 1995.
- FIRTHOVÁ, P., LUFFOVÁ, G. *Ztráta, změna a zármutek v kontextu paliativní péče*. Praha, 2008.
- FISCHER, O., MILFAIT, R. *Etika pro sociální práci*. Praha, 2008.
- GEGENBÜHL-CRAIG, A. *Nebezpečí moci v pomáhajících profesích*. Praha, 2010.
- GÉRINGOVÁ, J. *Pomáhající profese*. Praha, 2011.
- GOLOMBOK, S. *Parenting. What really counts?* New York, 2001.
- HAŠKOVCOVÁ, H. *Fenomén stáří*. Praha, 2010.
- HAŠKOVCOVÁ, H. *Sociální gerontologie*. Praha, 2012.
- HAŠKOVCOVÁ, H. *Thanatologie*. Praha, 2003.
- HEWSTONE, M., STROEBE, W. *Sociální psychologie*. Praha, 2006.
- HORNE, M. *Values in Social Work*. Aldershot, 2001.
- HRADECKÝ, I., HRADECKÁ, V. *Bezdomovectví – extrémní vyloučení*. Praha, 2007.
- JANATA, J. *Agrese, tolerance a intolerance*. Praha, 1999.
- JANKOVSKÝ, J. *Etika pro pomáhající profese*. Praha, 2003.
- KASTOVÁ, V. *Krize a tvořivý přístup k ní*. Praha, 2000.
- KOHÁK, E. *Člověk, dobro a zlo*. Praha, 1999.
- KOPŘIVA, K. *Lidský vztah jako součást profese*. Praha, 1996.
- KRAHULCOVÁ, B. *Kontexty sociální a charitativní práce*. Praha, 2008.

- KŘIVOHLAVÝ, J. *Jak neztratit nadšení*. Praha, 2001.
- KŘIVOHLAVÝ, J. *Konflikty mezi lidmi*. Praha, 2004.
- KÜBLER-ROSS, E. *Život a umírání*. Hradec Králové, 1991.
- LAAN, van der G. *Otázky legitimizace sociální práce*. Boskovice a Ostrava, 1998.
- MAREK, J., STRNAD, A., HOTOVCOVÁ, L. *Bezdomovectví v kontextu ambulantních sociálních služeb*. Praha, 2012.
- MATĚJČEK, Z. *Osvojení a pěstounská péče*. Praha, 2002.
- MATOUŠEK, O. *Encyklopedie sociální práce*. Praha, 2013.
- MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*. Praha, 2003.
- MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha, 1997.
- MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha, 2005.
- MATOUŠEK, O. *Sociální služby*. Praha, 2007.
- MATOUŠEK, O. *Základy sociální práce*. Praha, 2001.
- MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi*. Praha, 2005.
- MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha, 2011.
- MATOUŠEK, O., PAZLAROVÁ, H. *Hodnocení ohroženého dítěte*. Praha, 2010.
- ONDRUŠOVÁ, J. *Stáří a smysl života*. Praha, 2011.
- PARROT, L. *Values and Ethics in Social Work Practice*. Exeter, 2006.
- PRŮCHA, J. *Interkulturní psychologie*. Praha, 2004.
- REAMER, F. *Social work values and ethics*. New York, 1999.
- RHEINWALDOVÁ, E. *Novodobá péče o seniory*. Praha, 2003.
- ROBINSON, W., CHERREY L. R. *Ethical Decision-Making in Social Work*. 2002.
- ROTTER, H. *Důstojnost lidského života*. Praha, 1999.
- ROTTER, H. *Osoba a etika*. Brno, 1997.
- ŘEZÁČ, J. *Sociální psychologie*. Brno, 1998.
- SCHMIDBAUER, W. *Psychická úskalí pomáhajících profesí*. Praha, 2000.
- Sociální práce/Sociálna práca. Časopis pro teorii, praxi a vzdělávání v sociální práci.*
- SVATOŠOVÁ, M. *Hospice a umění doprovázet*. Hradec Králové, 1995.
- ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí. Kontext, dynamika, intervence*. Praha, 2011.
- ŠPATENKOVÁ, N. *Krizová intervence pro praxi*. Praha, 2011.

TOŠNEROVÁ, T. *Ageismus*. Praha, 2002.

TOŠNEROVÁ, T. *Špatné zacházení se seniory a násilí v rodině*. Praha, 2002.

VEČEŘA, M. *Sociální stát, východiska a přístupy*. Praha, 1993.

VENGLÁŘOVÁ, M., EISNER, P. *Sexualita osob s postižením a znevýhodněním*. Praha, 2013.

VODÁČKOVÁ, D. *Krizová intervence*. Praha, 2002.

VYBÍRAL, Z. *Psychologie komunikace*. Praha, 2004.

VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I. *Sociální psychologie*. Praha, 2008.

V Praze dne 15. 12. 2016